

Sprog på nettet

Af Holger Juul

For et par år siden skrev jeg her i bladet om sprogsteder på internettet (*Mål og Mæle* 2005, nr. 2). Mit til lejligheden dannede ord *sprogsted* er at dømme ud fra en Google-søgning endnu ikke rigtig slået an. Internettet har derimod dag for dag bredt sig endnu videre og spundet endnu finere masker om den moderne hverdag.

Også på det sproglige område: Nye netbaserede sprogredskaber er kommet til; internetbloggen har konsoli-

deret sig som en væsentlig ny genre; og en række sproglige resursesteder har set computerskærmens lys – for nu blot at nævne et par af de vigtigste udviklinger. Her vil jeg skrive lidt om nogle af de sproglige internetnyheder som jeg især synes er interessante – eller irriterende.

Google Oversæt

Googles oversættelsesfunktion på translate.google.dk er et sprogligt

Nettet Billeder Kort Grupper Blogs **Oversæt** Gmail mere ▾

Google oversæt **Hjem** Tekst og websteder Oversat søgning Værktøjer

Oversæt tekst, webside eller dokument

Angiv tekst eller en webadresse til en side, eller upload et dokument

Yesterday
All my troubles seemed so far away

Svensk > Dansk

Søg efter andre sprog

Angiv en søgesætning på dit eget sprog for at få oplysninger på andre sprog.
[Oversæt og søg](#)

Oversættelsesværktøjer

Gå en oversættelse med et enkelt klik, hvorefter din webside med det samme er tilgængelig på andre sprog.
[Få oversættelsesværktøjer nu](#)

Sprog, som

- afrikaans
- Albansk
- Arabisk
- Bulgarsk
- Dansk
- Engelsk
- Estisk
- Finsk
- Fransk
- Græsk
- Gælisk
- Hebraisk
- Hindi
- Hollandsk
- hviderussisk

<http://translate.google.dk/#>

redskab som umiddelbart kan se ud til at gøre livet nemmere – men indtil videre mest gør det mærkeligere. Hvor vi andre svedte over vores tyske stile, kopierer nutidens gymnasieelever blot en dansk tekst ind i oversættelsesfeltet og klikker på en knap. Straks har de noget der ligner en tysk tekst, som de så afleverer til deres lærer. Så bliver han vel nok glad!

Lige så nemt er det at oversætte til en masse andre sprog – inklusive japansk, swahili, eller hvad med arabisk? Funktionen kan selvfølgelig

også bruges med et fremmedsprog som kilde og dansk som målsprog.

Det faldt mig ind at det ville være fint hvis mine børn kunne få hjælp til at forstå de Beatles-sange jeg ynder at spille for dem. Så jeg fandt teksten til Yesterday på www.lyricsdomain.com og lod den oversætte. Resultatet viser meget godt hvad der er problemet med disse oversættelser. De er ikke nødvendigvis helt ulæselige, men de virker altid lidt mystiske. Googles bud på en dansk version af Paul McCartneys berømte tekst er på den anden side ikke uden poetiske kvaliteter. Hør bare:

I GÅR

I går
Alle mine bekymringer virkede så langt væk
Nu ser det ud som om de er kommet for at blive
Åh, jeg tror
I går

Pludselig
Jeg er ikke halvdelen af den mand, jeg plejede at være
Der er en skygge hængende over mig
Åh, i går
Kom pludselig

Hvorfor hun
Måtte gå ved jeg ikke
Hun ville ikke sige
Jeg sagde
Noget galt nu jeg længe
For i går

I går
Kærlighed var sådan et nemt spil at spille
Nu har jeg brug for et sted at gemme sig
Åh, jeg tror
I går

YESTERDAY

Yesterday
All my troubles seemed so far away
Now it looks as though they're here to stay
Oh, I believe
In yesterday

Suddenly
I'm not half the man I used to be
There's a shadow hanging over me
Oh, yesterday
Came suddenly

Why she
Had to go I don't know
She wouldn't say
I said
Something wrong now I long
For yesterday

Yesterday
Love was such an easy game to play
Now I need a place to hide away
Oh, I believe
In yesterday

Nu vi er i gang, skal vi så ikke også lige tage første vers på arabisk – til ære for eventuelle læsere i Forsvarskommandoen? Igen er det Google Translate der har stået for oversættelsen. Husk at arabisk læses fra højre mod venstre:

في الأمس
كل ما عندي من المتاعب ويبدو
حتى الآن بعيدا
الآن يبدو كما لو انهم هنا لنبقى
أوه ، وأعتقد
فه ، الأمس

Sprogblogs

Så vidt jeg ved, har jeg aldrig mødt Line Pedersen, men jeg hører fra hende næsten hver uge. Hun har nemlig siden august 2006 skrevet en blog om sprog på adressen blogbogstaver.dk. Her kan man få sproglige nyheder med en personlig vinkel. Måske har Line lige været til et spændende foredrag, måske er der et nyt netsted hun vil gøre opmærksom på, måske har hendes niece brugt et påfaldende udtryk, eller måske linker hun til et videoklip man lige skal se.

Og hvorfor gør hun så det? Selv skriver hun sådan her: "Den anderledes måde at skrive på, som kende-

BLOGBOSTAVER

- Ordkløverens blog om det danske sprog

« Ligetil.nu - mer' af det! | [Main](#) | [Do You Speak English](#) »

11/03/2009

Den Danske Ordbog på nettet

Det uundværlige Twitter-community har gjort mig opmærksom på at [Den Danske Ordbog \(DDO\)](#) med sine næsten 100.000 opslagsord og 12.500 faste udtryk siden i går har nettet sig :). Den opdateres løbende med nye artikler og forsynes med faciliteter, der gør det muligt at søge i ordbogens data på nye måder, skriver [DR](#).

"Den Danske Ordbog er den mest omfattende ordbog over moderne dansk. Den giver besked om ordenes stavning, bøjning, udtale, oprindelse, betydning og brug. Ordbogen er udarbejdet på grundlag af et stort tekstkorpus og opdateres løbende", skriver DDO selv.

Glæder mig til at se hvad disse to funktioner dækker - de virker dog ikke i skrivende stund :(... men det er noget med anagramspil og sådant

Se også

Send et ord
Krasser

<http://www.blogbogstaver.dk/ordkloeveren/>

⊖

En blog om fonetik og fonologi af Ruben Schachtenhaufen

LINKS OM

Categories: Akustik Diverse Eksotiske lyde Fonologi Konsonanter Lydopfattelse Lydskrift
Slides Taleorganer Vokaler Wiki

Noget om guitar og metatese af distinktive træk

Jeg var for nylig på museum med min 2½-årige datter og pegede på et musikinstrument og spurgte hvad det var. "En [ˈkida]", svarede hun, tænkte sig lidt om og rettede det til "en [ˈgita]".

Det min datter lavede, var en særlig slags metatese, hvor det ikke er to lyde der bytter plads, men kun to *distinktive træk* der bytter plads.

Nogle gange bliver det fremstillet som at de mindste betydningsadskillende enheder i sproget er fonemerne, men fonemer kan splittes yderligere op i distinktive træk. Forskellen på fx /m/ og /n/ er udelukkende deres artikulationssted, bilabial vs. alveolær, mens de på alle andre punkter er ens; begge er nasale konsonanter. /m/ og /d/ er derimod mere forskellige idet at de ud over forskelligt artikulationssted også er forskellige mht nasalitet.

<http://schwa.dk/>

tegner blogging er en interessant og fornyende skrivedisciplin og -proces. Samtale på skrift! Og nu med vores meningers mod. Det trives jeg godt med." Det gør nok heller ikke noget at hun samtidig profilerer sig som indehaver af kommunikationsfirmaet *Ordkløveren*. Line P. er også både på Facebook og Twitter og i gang med at lave internet-tv – så måske er det der med at blogge ved at blive lidt vel gammeldags? Men jeg håber at hun bliver ved!

En nyere blogger (siden foråret) er Ruben Schachtenhaufen, der er ph.d.-studerende og skriver indlæg om fonetik og fonologi på schwa.dk. Schwa er den trykssvage neutrale

vokal som vi skriver med e i endelsen af utallige danske ord, og som så ofte bliver assimileret til en nabolyd. Hvis man synes at schwa lyder som en spændende lyd (med Rubens ord: den sejeste lyd i hele fonetikken), så vil man helt sikkert få stor fornøjelse af indlæggene på schwa.dk. Hvordan kan det gå til at Rubens lille datter en dag sagde "kidar" da hun mente guitar? Hvorfor påstår hun hårdnakket at *gris* ikke rimer på *fis*? Og hvorfor har Sprognævnet ikke ændret stavemåden af *folie* til *folje*, når de nu har ændret *linie* til *linje*?

Vi er ovre i det muligvis lidt nørdede – men gang på gang viser de fonetiske iagttagelser sig at være

rasende interessante når først man begynder at tænke over dem. Der er også en masse spændende videoklip – og desuden en tegnvælger som er en stor hjælp hvis man har brug for at skrive lydskrift.

dialekt.dk

Dialekt.dk er hvad jeg vil betegne som et sprogligt resursested. Her finder man grundlæggende viden om dialekter såvel som omtaler af forskningsprojekter og personlige fortællinger om dialektoplevelser. Dialekt bruges her i en usædvanlig bred betydning om alle talesprogsformer der forbindes med et bestemt sted eller en bestemt gruppe af mennesker.

På mange måder er der tale om en modpol til netstedet Fiduso (Folkefronten af Intelligente Danskere til Udvikling af Sproglig Omhu på www.fiduso.dk), som jeg omtalte i min 2005-artikel. På Fiduso opfatter man afvigelser fra den fælles sprognorm som udtryk for manglende sproglig omhu. Dialekt.dk omfavner derimod alle former for sproglig mangfoldighed som udtryk for frihed for sproglig undertrykkelse.

Denne modstilling faldt mig ind da jeg kikkede mig ind på dialekt.dk's underafdeling *Træn dit dialektøre*. Her får man nemlig ikke, som jeg i min naivitet havde forventet, træning i at orientere sig i dialekternes mangfol-

KØBENHAVNS UNIVERSITET English | For ansatte | For studerende | Telefonbog | PL

dialekt.dk

- dialekter
- sociolekter
- multietnolekt
- dansk med accent
- sprogholdninger
- kodeskift
- sproghistorie
- sprog og køn
- unges sprog
- træn dit dialektøre
- fortæl
- om dialekt.dk
- links

dialekt.dk

Velkommen til dialekt.dk

Denne hjemmeside handler om dialekter, sprog og sproglig forskellighed. Dialekter er virkelighedens sprog. Fra Gedser til Skagen, fra Vollsmose til Hørsholm og fra Nørrebro til Aabenraa tales dansk på mangfoldige måder.

I Danmark har vi en lang tradition for forskning i dialekter og sproglig variation. På denne side formidles noget af denne forskning, så vi alle kan blive klogere på hvordan og hvorfor dansk tales på forskellige måder.

<http://dialekt.dk/>

dighed. Det man får, er syv gode råd (læs: formaninger) om hvordan man bliver en bedre lytter (læs: et bedre menneske). Her er de tre mest irriterende formaninger med mine indvendinger:

1. *Gransk dine egne sprogfordomme. Kan du også lave et dialekthierarki?*
Med andre ord: Når jeg af personlige grunde sætter vestsjællandsk højere end sønderjysk (et dialekthierarki), så er der tale om fordomme som jeg burde se at slippe af med? Jamen jeg har skam ikke noget imod sønderjyder som sådan. Jeg synes bare at vestsjællandsk er en cool måde at snakke på, og det vil jeg ærlig talt gerne have lov at synes.

2. *Forsøg at fokusere på indhold og ikke form.*

Jo, men når jeg klikkede på *Træn dit dialektøre*, så var det jo fordi jeg gerne ville have hjælp til at orientere mig i mangfoldigheden af sproglige former – blandt andet fordi mangfoldigheden kan gøre det vanskeligt at nå frem til indholdet.

3. *Vær glad og stolt over at andre bruger dansk på varierede måder.*

Okay, nu har jeg fattet det. Jeg er gået i en fælde! Hvis man kan finde på at klikke på *Træn dit dialektøre*, så må man være en rigtig slemrian der mangler sproglig respekt for sine medmennesker. Jeg ved ikke om jeg ligefrem kan nå frem til at føle stolthed over at min kollega Mads er en udtalemæssig first-mover der siger fem med læberunding så det lyder som *føm*. Men næste gang det sker,

lover jeg at udbryde: "Mads, hvor er jeg GLAD for at du siger sådan!"

Heldigvis er *dialekt.dk* selv et mangfoldigt sted som ikke kun byder på formaninger. Andre steder på sitet kan man lytte til klassiske dialekter og læse beskrivelser af hvad der kendetegner dem – og på den måde faktisk træne sit dialektøre. Der er også en masse spændende stof om fx multietnolekter, sprog og køn, unges sprog og sproghistorie. Kort sagt et resursested som anbefales – med forbehold for de moralske pege-fingre.

sproget.dk

Sproget.dk præsenterer sig som *Indgangen til det danske sprog* og er måske den vigtigste fornyelse af min sproglige hverdag i de senere år – primært i kraft af den søgefunktion der på hvid baggrund midt på forsiden fremtræder som stedets absolutte hovedattraktion. Her kan man på én gang søge i *Retskrivningsordbogen*, *Den Danske Ordbog*, *Ordbog over det danske Sprog*, *Nye ord i dansk*, *KorpusDK* og flere andre resurser. Det sparer tid, og resultaterne gives i en klar og overskuelig typografi.

Faktisk er jeg helt ked af at den udgave af ODS som jeg arvede for nylig, mest står i reolen og giver atmosfære – mens mine ordbogsopslag foretages her på nettet. Men det er altså bare nemmere og desuden mere givtigt. Når jeg søger på *hest*, får jeg således ikke bare en liste med de fire betydninger der gives i *Den Danske Ordbog* (hovdyr, gymnastikredskab, måleenheden hestekraft, skakbrik). Jeg får

sproget.dk
Indgangen til det danske sprog

Forside Råd og regler Sprogtemaer Leg og lær

Du er her: Forside

Råd og regler
Retskrivningsregler mv.
Typiske problemer
Ordlister
Det siger loven

Sprogtemaer
Hvad er sprog?
Ord og bogstaver i tal
Bandeord
se flere ...

Leg og lær
Test din viden om ..
Ordmuseum
Øvelser

Klimaord
CO2-kvoter
Privatpersoner kan købe CO2-

Søgning
Skriv fx: karrusel • viden* • "i forbindelse med"

Søg på

Segetips | Se hvad du søger i

<http://sproget.dk/>

også henvisninger til andre ordbogsindgange hvor ordet forekommer, såsom *prins*, *trojansk* og *vorherre*. Det er rigtig godt.

Men så er der også lige et par ting som irriterer mig. Søgefunktionen giver traditionelle ordbogsopslag baghjul – men hvad hvis man er ude efter information om et sprogligt emne? En søgning på *kommateringsprincipper* gav slet ingen resultater. Og da jeg søgte på *Mål og Mæle*, gik skærmen helt i hvidt. Søgefunktionen må kunne gøres mere avanceret, sådan at sproget.dk ikke kun bliver indgangen til en række opslagsværker. [Emnesøgninger blev mulige 14. december 2009, sådan at man nu kan

finde frem til de steder på sproget.dk, hvor *Mål og Mæle* er omtalt. Og meget andet. Hurra! HJ]

For ambitionen er jo tydeligvis at stedet også skal være en indgang til sproglig viden i bredere forstand. Der er en spalte med *Nyheder* ude til højre, og der er en række underafdelinger, bl.a. én med titlen *Sprogtemaer*. Nyhederne forbliver i øvrigt synlige når man forlader forsiden for at se nærmere på sprogtemaerne, og samtidig kommer *Ugens ord* til syne ude i venstre spalte. Det betyder – lidt ærgerligt – at der kun er to tredjedele af skærmen tilbage til det sprogtema man gerne ville fordybe sig i!

Selv om sproget.dk har været på nettet i over tre år, er der foreløbig kun syv overordnede sprogtemaer at vælge imellem, og tre af dem ligger endda emnemæssigt ret tæt på hinanden: *Bandeord*, *slang* og *sms-sprog*. Jeg vælger en fjerde kategori: *Ord og bogstaver i tal* og finder herunder fem overskrifter, hvoraf de to igen er nært beslægtede: *Antallet af ord i dansk* og *Er der flere ord i engelsk end i dansk?*

Det sidste vil jeg da gerne have svar på, så jeg klikker og læser: "Der er ikke flere ord i engelsk end i dansk." Det overrasker mig, men desværre fremgår det ikke umiddelbart hvad svaret bygger på. Til gengæld kan man se tre videoklip hvor Sprognetvets tidligere formand Niels Davidsen-Nielsen forklarer hvorfor der er mange der tror at der er flere ord i engelsk end i dansk.

Det gør vi måske fordi vi antager at antallet af ord i et sprog må afhænge af hvor mange mennesker der taler det. Men sådan forholder det sig bare ikke, siger Davidsen-Nielsen. Det kan også spille en rolle at engelsk er en blanding af germansk og romansk og derfor har mange såkaldte dubletter. Engelsk har fx ordene *understand* og *comprehend* med cirka samme betydning. Men, siger Davidsen-Nielsen og ser listig ud: I dansk har vi jo også både *forstå* og *fatte*. Og så står det åbenbart 1 – 1 igen?

Her ville det unægtelig være rart med en opgørelse af antallet af dubletter i hhv. engelsk og dansk, for det kan vel tænkes at der alt i alt er flest dubletter i engelsk? Men jeg fandt

ikke nogen henvisning til sådan en opgørelse.

Jeg synes det er på kanten af det nedladende når man her fokuserer på hvordan almindelige mennesker kan nå frem til forkerte(?) konklusioner, i stedet for at formidle dokumentationen for at sprogvidenskabens påstande er korrekte. For der er jo plads nok på nettet, og videoklippene kunne netop vække vores appetit på at læse dokumentationen. Hvis den altså findes?

Også i underholdningsafdelingen *Leg og lær* følte jeg mig en anelse talt ned til. "I denne øvelse skal du gætte hvilke ord der kommer fra tysk eller nedertysk," hed det i indledningen til en test – selv om jeg aldeles ikke havde tænkt mig at gætte! Men hovmod står for fald. Testen, der viste sig at bestå af sølle fire spørgsmål, gav mig ikke noget firtal som resultat – af to grunde: For det første bliver der ikke opgjørt nogen samlet score når man afslutter testen (mærkeligt!). For det andet havde jeg svaret forkert på et af spørgsmålene. Jeg troede fejlagtigt at det svenske ord *läge* var et lån fra tysk *Lage*.

Denne erfaring gav mig lyst til at få mere at vide om det fælles ordforråd i tyske og skandinaviske sprog og om de indbyrdes lån imellem dem – men for enden af testen fandt jeg ikke nogen henvisning til hvor jeg kunne læse mere. Hvis man kunne etablere links mellem sproglig underholdning og formidling af sprogviden, ville det være et stort plus, synes jeg.

En sidste ting man godt måtte arbejde mere med, er kommunika-

tionen med brugerne. Redaktionen henviser sproglige spørgsmål til Dansk Sprognævn – og der er, så vidt jeg kan se, ingen steder på sproget.dk hvor brugerne kan skrive kommentarer og diskutere med hinanden. På netstedet videnskab.dk har man derimod en afdeling, Spørg Videnskaben, hvor redaktionen skriver underholdende og informativt om sagskundskabens svar på brugernes spørgsmål. Ganske mange af dem handler om sprog, og disse historier kan man så finde links til i nyhedssektionen på sproget.dk. Men hvorfor er sproget.dk ikke selv på banen med denne form for formidling?

Mål og Mæle

Jeg slutter med at aflægge en høflighedsvisit på *Mål og Mæles* hjemmeside (www.maalogmaele.dk). Her er der ærlig talt ikke meget at komme efter. Man kan se forsiderne af alle numre fra de sidste ti år. Og så er der som noget nyt et emneregister der dækker hele bladets levetid fra 1974 og frem. Det er jo godt nok – men det var sjovere hvis man faktisk kunne læse i de gamle numre. I skrivende stund gives der adgang til sølle fire artikler! Det vil dog inden længe ændre sig til det bedre, har jeg hørt.

Når redaktionen går i gang med at shine hjemmesiden op, ville det også være sjovt hvis man kunne søge i

Mål & Mæle

[Om Mål & Mæle](#)

[Kontakt](#)

[Mål & Mæle](#)

[Artikler](#)

[Seneste numre](#)

[Register 1974-2009](#)

26. ÅRGANG, 2003

mål+mæle

Mål & Mæle er et populærvidenskabeligt tidsskrift om sprog og sprogbrug. Det spænder over det hele, fra det mindste lille komma og den smarteste apostrof - til det største: vil dansk overleve den amerikansk-engelske syndflod af nye ord og udtryk? Og hvem bestemmer egentlig over sproget?

Siden 1975 har Mål & Mæle været leverandør af sproglig bevidsthed til både dronning, folk og dansklærere. Med tradition for at være først med sprogligt nyt har Mål & Mæle afsløret, hvad der optager og irriterer danskerne mest ved deres sprog, hvorfra sproglige trends kommer, og hvorfor det er o.k. at værdsætte nogle og rynke på næsen ad andre. I Mål & Mæle kunne man læse om voksne danskeres læsefærdigheder, før problemerne blev kendt; her får man indsigt i rigtigt og forkert, og debatten om godt og dårligt sprog får rig næring, bl.a. igennem læserbrevkassen.

<http://www.staff.hum.ku.dk/ce/mom/>

gamle sprogligheder. Og komme med læserkommentarer? Og prøve nogle af de gamle bagsidequizzet? Ville det ikke også være oplagt at redaktionens unge (og ældre) løver skrev deres egen blog med sprogiagttagelser fra hverdagen? Minimum må være

at der kommer nogle henvisninger til spændende sprogsteder på nettet! Der er mange af dem.

Holger Juul (f. 1965)
lektor, ph.d., Københavns Universitet
www.staff.hum.ku.dk/juul

Løsninger til quizzet på bagsiden

1. Der er et yndigt land
2. Jeg er havren, jeg har bjælde på
3. Det er så yndigt at følges ad
4. En sømand har sin enegang
5. Højt på en gren en krage
6. Hvor skoven dog er frisk og stor
7. Sikken voldsom trængsel og alarm
8. Nu falmer skoven trindt om land
9. Solen er så rød, mor
10. En yndig og trydelfuld sommertid

Målsætninger og Arv

Titlen ovenfor er fremkommet ved først at lade Google Translate oversætte *Mål og Mæle* til indonesisk og derpå lade oversættelsesmaskinen oversætte tilbage til dansk igen. Nedenfor har første linje i en række danske sange været igennem tilsvarende ture. Læs Holger Juuls artikel inde i bladet, gæt, hvilke sange der er tale om, og se løsninger på side 22.

1. Landet er dejligt
(dansk-thailandsk-dansk)
2. Jeg har havregrød, jeg Bell
(dansk-kinesisk-dansk)
3. Det er så vidunderligt at blive revet med
(dansk-hebraisk-dansk)
4. Havene og på sin egen måde
(dansk-arabisk-dansk)
5. Højere i en filial af en krage
(dansk-albansk-dansk)
6. Men hvor træet er nyt og stort
(dansk-portugisisk-dansk)
7. Sikke en hvirvelvind af vold og uro
(dansk-fransk-dansk)
8. Nu forsvinder skoven i landdistrikterne rige
(dansk-finsk-dansk)
9. Så mor er rød
(dansk-japansk-dansk)
10. Sød og sjov sommer
(dansk-tyrkisk-dansk)